

**Redovisning av stöd
till romers hälsa och
insatser för att förbättra
förutsättningarna för
unga romer 2020**

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2021

Författare: Lejla Hadzihasanovic och Victoria Blomén

Webb: www.mucf.se

**Redovisning av stöd
till romers hälsa och
insatser för att förbättra
förutsättningarna för
unga romer 2020**

Förord

Under 2020 har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) haft i uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället och för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. I uppdraget ingick att genomföra utbildning i föreningsteknik och erfarenhetsutbyte mellan romska och icke-romska organisationer. Uppdraget skulle genomföras efter samråd med romska representanter (regeringsbeslut 2019).

Mellan 2016 och 2019 hade MUCF i uppdrag att fördela stöd enligt förordning (2016:840) om statsbidrag för hälsofrämjande insatser riktade till romer. Under 2020 har myndigheten handlagt åtta slutredovisningar av projekt som tidigare har beviljats bidrag.

I *Redovisning av stöd till romers hälsa och insatser för att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang 2020* presenteras resultat av stödet till romers hälsa samt hur myndigheten har genomfört uppdraget att förbättra förutsättningarna för unga romer och romska ungdomsorganisationer. I rapporten beskrivs också på vilket sätt uppdraget har genomförts i samverkan med romska representanter.

MUCF bedömer att insatserna har förbättrat förutsättningarna för unga romers engagemang i civilsamhället samt romska organisationers deltagande i samhällslivet. Myndigheten bedömer även att bidraget har främjat romers hälsa. Myndigheten anser dock att romska föreningar och romska ungdomar behöver ett fortsatt stöd i sitt engagemang.

Rapporten har tagits fram av Lejla Hadzihasanovic och Victoria Blomén på avdelningen för statsbidrag.

Lena Nyberg

Generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	6
Inledning	8
Stärkta förutsättningar	9
Genomförande	9
Utbildning i föreningsteknik	10
Erfarenhetsutbyte	11
Resultat av bidragsgivning	14
Resultat som rapporterats år 2020	14
Sammantagen bedömning av bidragets resultat och effekter	15
Slutsatser	18
Referenser	21
Bilaga 1: Beskrivning av resultat för slutredovisade projekt	22

Sammanfattning

Under 2020 har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) haft i uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället och för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. I uppdraget ingick att genomföra utbildning i föreningsteknik och erfarenhetsutbyte mellan romska och icke-romska organisationer (regeringsbeslut 2019). Mellan 2016 och 2019 har MUCF haft i uppdrag att fördela stöd enligt förordning (2016:840) om statsbidrag för hälsofrämjande insatser riktade till romer. Under 2020 har myndigheten handlagt slutredovisningar av åtta projekt som tidigare har beviljats bidrag.

I denna rapport redogörs för insatserna som genomförts under 2020 samt resultat av stödet för hälsofrämjande insatser riktade till romer. Första kapitlet beskriver de insatser MUCF har genomfört för att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället och för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. I det andra kapitlet redogörs för resultaten av bidragsgivningen till stöd för hälsofrämjande insatser riktade till romer. I det tredje kapitlet drar myndigheten slutsatser och ger förslag på hur arbetet kan utvecklas.

Det är myndighetens bedömning att insatserna har bidragit till att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället och för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. MUCF bedömer även att bidragsgivningen har bidragit till stödformens ändamål att främja romers hälsa och att ge civilsamhället och särskilt romska organisationer bättre förutsättningar att arbeta med hälsofrämjande insatser riktade till romer. Stödet stärker också det romska civilsamhällets kapacitet. Myndigheten anser att romsk förankring och delaktighet är nödvändigt för ett framgångsrikt arbete. Dialog och partnerskap med romska representanter bör därför ses som eftersträvt i arbetet med romsk inkludering.

Under 2021 har MUCF i uppdrag att genomföra insatser som bidrar till att förbättra förutsättningarna för engagemang och inflytande för unga från de nationella minoriteterna. I uppdraget ingår att utöka organisationernas nätverk med andra ungdomsorganisationer. Arbetet ska ske i samarbete med de nationella minoriteternas ungdomsförbund. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2022 (regeringsbeslut 2020). MUCF är positiv till uppdraget som även inkluderar att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang och inflytande. Myndigheten bedömer dock att det finns fortsatt behov av insatser som riktas specifikt mot den romska gruppen.

Myndigheten föreslår att regeringen:

- **ska ge MUCF i uppdrag att fördela bidrag till projekt som syftar till romers inkludering och delaktighet i lokalsamhället.** Bidragsgivning till romska organisationer är ett sätt för minoriteten att själv få inflytande över de insatser som görs. Istället för att göra kortsiktiga satsningar bör bidraget vara långsiktigt och bidragets storlek bör öka jämfört med tidigare bidragsnivåer.

Då kan öppnas upp och möjliggöra kostnader för personal och kapaciteten inom det romska civilsamhället kan stärkas ytterligare.

- **ska ge MUCF i uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förbättra förutsättningarna för romers, i synnerhet unga romers, engagemang i det civila samhället och för romska organisationers deltagande i samhällslivet.** Detta krävs om regeringen avser att uppmuntra och förvalta intresset som finns hos romska ungdomar och romska organisationer att stärka sin kapacitet och lära sig mer om exempelvis föreningsteknik.
- **ska ge MUCF i uppdrag att i samarbete med Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer och de nationella minoriteternas ungdomsförbund utveckla former för inflytande för barn och unga från de nationella minoriteterna.** För att minoritetslagens förstärkning vad gäller skyldigheten att samråda med barn och unga från de nationella minoriteterna och samerna ska få större genomslag bör former för inflytande utvecklas och spridas. Arbetet bör vara strategiskt och långsiktigt.

Inledning

Den 16 februari 2012 beslutade regeringen om skrivelsen *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032*. Det övergripande målet för regeringens strategi är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom (skr. 2011/12:56). År 2014 fick MUCF i uppdrag att genomföra en insats för att underlätta erfarenhetsutbyte mellan romska och icke-romska organisationer och att fördela medel till organisationer inom det civila samhället för olika hälsofrämjande insatser riktade till romer. Av myndighetens redovisning av uppdraget framgick att det fanns ett stort intresse från det civila samhället att arbeta med hälsofrämjande insatser riktade till romer och att romska organisationer hade fått stöd i sitt arbete (regeringsbeslut 2014, 2016).

Mellan 2016 och 2019 hade myndigheten i uppdrag att genomföra insatser för att förbättra förutsättningarna för romers engagemang i det civila samhället och för romska organisationers deltagande i samhällslivet. I uppdraget ingick att arrangera utbildningar i föreningsteknik samt erfarenhetsutbyte mellan romska och icke-romska organisationer (regeringsbeslut 2016). I uppdraget har även ingått att fördela stöd enligt förordning (2016:840) om statsbidrag för hälsofrämjande insatser riktade till romer. MUCF har i tidigare rapporter redogjort för uppdragets genomförande och bidragens användning. MUCF har bland annat stöttat organisationer i bidragsansökningsprocessen, genomfört erfarenhetsutbyten och utbildningar i föreningsteknik samt tagit fram en film i föreningsteknik (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2017, 2018, 2019, 2020).

Under 2020 har MUCF haft i uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället och för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. I uppdraget ingick att genomföra utbildning i föreningsteknik och erfarenhetsutbyte mellan romska och icke-romska organisationer. Uppdraget skulle genomföras efter samråd med romska representanter (regeringsbeslut 2019). I genomförandet av uppdraget har myndigheten utgått från tidigare erfarenheter av arbetet inom ramen för regeringens strategi för romsk inkludering.

Stärkta förutsättningar

Genomförande

Under 2020 har MUCF haft i uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället och för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. MUCF har i tidigare rapporter framhållit att unga romer sällan deltar i myndighetens insatser (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019). Med anledning av ändringen i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk och paragraf 5a § som anger att förvaltningsmyndigheter särskilt ska främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem, bedömde myndigheten att det fanns behov av en särskild insats till unga romer. Under hösten 2019 valde myndigheten därför att anordna en ungdomsträff för romska ungdomar utifrån temat *inflytande – makt – rättigheter*. Ungdomsträffen genomfördes i partnerskap med Gävles Romska Förening och Malmö Ungdomscentral och sammanlagt deltog 16 personer i ungdomsträffen. Av utvärderingarna framgick att deltagarna var nöjda med träffen men att de gärna ville ha mer tid och att MUCF skulle anordna fler träffar (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2020).

Myndighetens tidigare erfarenhet visar på att romsk medverkan och medskapande är centralt för genomförandet av uppdraget. Det handlar om att aktiviteterna ska utgå från målgruppens behov och förankras i målgruppen för att säkerställa relevans och spridning. Myndigheten har strävat efter samverkan under hela uppdraget. Under våren 2020 tillsatte MUCF därför en arbetsgrupp bestående av fyra romska ungdomar i 20–25-årsåldern och en romsk processledare i 30-årsåldern. I sammansättningen av arbetsgruppen eftersträvades jämn könsfördelning och geografisk spridning. Av de fem deltagarna i arbetsgruppen var tre tjejer och två killar. Sammanlagt anordnade MUCF fyra digitala möten med arbetsgruppen, två på våren och två på hösten, och arbetsgruppen arrenderades för sitt arbete. MUCF har tillsammans med arbetsgruppen utformat, planerat och genomfört uppdraget.

Inledningsvis var tanken att anordna en fysisk ungdomsträff med utbildning och erfarenhetsutbyte under en helg på hösten. Temat för ungdomsträffen skulle vara *engagemang, delaktighet och inflytande*. Det förbereddes dock även för digitala lösningar om Coronapandemin skulle hålla i sig och i slutet av sommaren beslutades att ställa om helt till att genomföra uppdraget digitalt. Att ha en digital träff över en hel helg är dock inte rimligt och därför beslutades att dela upp uppdraget i två delar, en utbildningsserie i föreningsteknik för unga romer och ett erfarenhetsutbyte mellan romska ungdomsförbundet och de andra nationella minoriteternas ungdomsförbund.

MUCF har även varit i kontakt med Romska ungdomsförbundet gällande att uppdatera appen Ung & Rom med information om nationella minoriteter och strategin för romsk inkludering samt om föreningsteknik såsom stadgar, årsmöten och bidragsgivning till civilsamhället. Detta genomfördes dock inte på grund av komplikationer med beställningen till apputvecklaren. Istället skickade myndigheten ut ett informationsmail till cirka 150 personer som MUCF har

haft kontakt med inom ramen för det romska uppdraget. Informationsmailet innehöll bland annat information om kunskapsstöd till det civila samhället och den film som MUCF producerade inom ramen för det romska uppdraget 2018 (se Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor 2019).

Utbildning i föreningsteknik

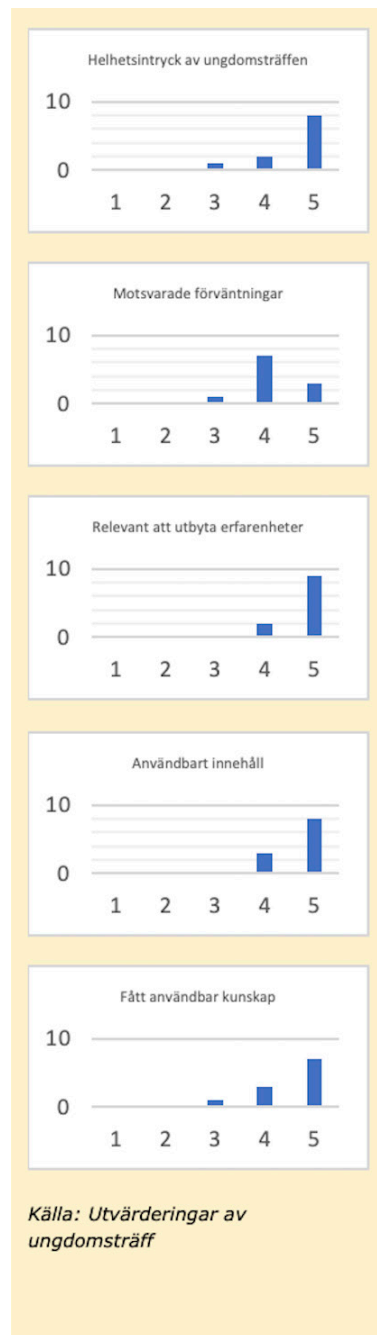
Utbildningen i föreningsteknik genomfördes under tre lördagseftermiddagar i november varav varje träff fokuserade på ett av ledorden i temat *engagemang, delaktighet och inflytande*. Första träffen inleddes med att informera om MUCF och myndighetens uppdrag, om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt om regeringens strategi för romsk inkludering. Vid samtliga tillfällen höll Studieförbundet Småland-Gotland en utbildning/workshop i föreningsteknik för ungdomarna.

Utbildningen innehöll bland annat kunskap om:

- vad en förening är och skillnaden mellan en ekonomisk och ideell förening,
- föreningens olika funktioner; årsmötet, styrelsen, revisorerna och valberedningen,
- föreningsdemokrati, beslutsprocesser och möteteknik,
- hur man kommer igång att engagera sig i eller starta en förening.

Under andra och tredje träffen bjöds två ungdomar in som berättade om sitt engagemang och hur de har arbetat för att få inflytande i samhället. Samtliga träffar avslutades med samtal eller gruppdiskussioner mellan deltagarna. Sammanfattningsvis framkom bland annat att ungdomarna hade olika mycket erfarenhet av att engagera sig i föreningar och de ansåg att det behövs mer kunskap bland ungdomar gällande vad en förening är, vilka föreningar som finns och hur man som ung kan engagera sig i en förening. Ungdomarna diskuterade även hur man kan bli mer delaktig i en förening och få inflytande, en deltagare påpekade att man måste göra sin röst hörd för att kunna få inflytande.

Sammanlagt hade 27 ungdomar anmält sig till ungdomsträffen men sju av dem dök tyvärr aldrig upp. Av de övriga 20 var det 9 personer som deltog vid alla tre tillfällen, 3 personer som deltog vid två tillfällen och 8 personer som bara deltog vid ett tillfälle. Vissa av ungdomarna hade meddelat i förväg att de inte kunde delta vid ett eller två tillfällen. Det är svårt att veta anledningen till att de andra inte deltog vid samtliga tillfällen, om det var på grund av att de hade annat inplanerat, om de hade glömt bort eller om de hade

Figur 1. Enkätutvärdering digital ungdomsträff 2020. Antal samt värde på svarsskala 1-5. 1 representerar ett lågt värde och 5 ett högt värde.

tekniska problem. Könsfördelningen bland deltagarna var relativt jämn, av de 20 ungdomar som deltog i utbildningen var det 9 personer som identifierade sig som tjejer och 11 personer som identifierade sig som killar. När det gäller ålder var deltagarna mellan 15 och 25 år gamla och medelvärdet låg på 20,6 år.

Det var elva personer som svarade på utvärderingsenkäten. Utvärderingen visar att deltagarna överlag var nöjda med insatsen. På samtliga frågor har majoriteten har angivit värdet 4 eller 5 på enkätfrågorna som hade skalan 1–5. På frågorna hur användbart innehållet har varit och om hur relevant det var att träffa och utbyta erfarenheter med andra ungdomar har samtliga angett 4 eller 5 i betyg. I de enkätfrågor där deltagarna lämnat fritextsvar så framkommer att det som var särskilt bra var informationen om föreningsteknik och att få höra de andra ungdomarnas berättelser om sitt engagemang. En deltagare skrev:

Det jag tyckte var särskilt bra var ungdomarnas tal, man fick med sig mycket. Samt information om föreningsteknik.

Det som flera tyckte var mindre bra var att det var för kort tid och flera av ungdomarna uppgav att de ville veta mer om föreningsteknik. Det efterfrågades även mer tid att diskutera med och lära känna de andra ungdomarna, något som kan ha varit lättare vid en fysisk träff. En av deltagarna skrev:

Det känns mycket bättre när det är fysiskt för att då kan man träffas och diskutera på ett helt annat sätt.

När MUCF frågade vad deltagarna tyckte om digitala träffar jämfört med fysiska träffar rädde det delade meningar, några föredrog fysiska träffar medan andra föredrog digitala träffar. Fördelen med digitala träffar är att fler kan delta utan att behöva resa längre sträckor, nackdelen är att det kan vara lättare att lära känna andra deltagare, umgås och diskutera när man träffas fysiskt snarare än digitalt. MUCF bedömer att det i framtiden kan vara bra att blanda fysiska och digitala möten.

Det är ännu tidigt för att uttala sig om vilka effekter insatsen har lett till. För att MUCF på ett bättre sätt ska kunna uttala sig om långsiktiga effekter av insatsen krävs det att det finns en långsiktighet i arbetet så att MUCF kan följa upp effekterna en tid efter insatserna. Av utvärderingarna framgår dock att majoriteten av deltagarna har uppgett att de kommer kunna använda de kunskaper de har fått i sitt framtida engagemang. Vidare berättade en av ungdomarna som även deltog i ungdomsträffen som MUCF anordnade 2019 att den träffen bidrog till att hon vågade ta steget att starta upp ett instagramkonto med romska förebilder och engagera sig i romska frågor. Sammanfattningsvis är det myndighetens bedömning att insatsen har bidragit till att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället.

Erfarenhetsutbyte

Tillsammans med Romska ungdomsförbundet bjöd MUCF in till ett erfarenhetsutbyte mellan Romska ungdomsförbundet och de andra nationella minoriteternas ungdomsförbund. De organisationer som bjöds in var Judiska

ungdomsförbundet i Sverige, Sverigefinska ungdomsförbundet, Met Nuoret och Sáminuorra. Erfarenhetsutbytet genomfördes under tre torsdagskvällar i november varav varje träff fokuserade på ett av ledorden i temat *engagemang, delaktighet och inflytande*. På den första träffen deltog 13 personer och samtliga ungdomsförbund fanns representerade. På andra och tredje träffen deltog 11 personer och Met Nuoret fanns inte representerade på dessa möten. Efter varje träff skickade MUCF ut en utvärderingsenkät som mellan 4–7 personer valde att svara på.

Första träffen inleddes med att informera om MUCF och myndighetens uppdrag, om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk samt om regeringens strategi för romsk inkludering. MUCF informerade även om myndighetens prioritering av organisationer som företräder någon av Sveriges fem nationella minoriteter inom projektbidraget mot rasism och liknande former av intolerans. Organisationerna fick berätta om sina verksamheter och diskutera kring frågor utifrån erfarenhetsutbytet tema. Överlag verkade de romska representanterna uppskatta att höra om hur andra organisationer arbetade. Av svaren från utvärderingen efter första träffen framkom bland annat:

Bra sammansättning på både mötet samt deltagarna, samt bra information. Det uppskattas att ni ordnat ett bra samråd.

Kul att höra hur de andra arbetar!

Vid första träffen framkom dock att de andra organisationerna verkade ställa sig frågande till vad som var syftet och målet med erfarenhetsutbytet och vad det skulle leda till i förlängningen. Av svaren från utvärderingen framkom bland annat:

Jag känner inte riktigt vad meningen med mötet var och kändes lite som att vi inte kom fram till något.

...Och undrar: vad är nästa steg efter de här träffarna? Vad är syftet? Vad händer sen?

Under andra och tredje träffen diskuterades syftet och målet med erfarenhetsutbytet samt om och hur organisationerna skulle kunna samarbeta. Sammanfattningsvis framkom att det är positivt att träffas men att det kan vara svårt att ha en dialog. Även om de är nationella minoriteter så skiljer sig förutsättningarna och möjligheterna för de olika grupperna åt. Sáminourra påpekade att samerna inte bara är en nationell minoritet utan också en ursprungsbefolkning. Det finns dock vissa frågor de skulle kunna samarbeta kring,

Figur 2. Enkätutvärdering digitalt erfarenhetsutbyte 2020. Antal samt värde på svarsskala 1–5. 1 representerar ett lågt värde och 5 ett högt värde.

bland annat diskuterades svårigheterna att få rätten till modersmålsundervisning tillgodosedd, att det överlag saknas kunskaper om de nationella minoriteterna och att undervisningen om de nationella minoriteterna behöver bli bättre samt problem med olika former av rasism och säkerhetshot. Av utvärderingarna från andra och tredje träffen framkom att deltagarna verkade tycka att det blev en bra diskussion men att det blev lite kort tid för att diskutera:

■ *Jag tycker sista mötet var bäst, kändes som alla deltog och fick säga sitt.*

MUCF bedömer att erfarenhetsutbytet har bidragit till en diskussion och eventuella framtida samarbeten. I framtiden kan det dock vara bra att ha med representanter från alla grupper även i planeringen av erfarenhetsutbytet så att det känns relevant och givande för alla parter.

Som tidigare har påpekats är det ännu tidigt för att uttala sig om vilka effekter insatsen har lett till. För att MUCF på ett bättre sätt ska kunna uttala sig om långsiktiga effekter av insatsen krävs det att det finns en långsiktighet i arbetet så att MUCF kan följa upp effekterna en tid efter insatserna. Att ungdomarna som deltog i erfarenhetsutbytet ville veta vad nästa steg är och vad som kommer hända efter träffarna tyder på att även målgruppen efterfrågar en långsiktighet i arbetet. Av utvärderingarna framgår dock att majoriteten av deltagarna har uppgett att de upplever att det var relevant att träffa och utbyta erfarenheter med andra ungdomar. Sammanfattningsvis är det myndighetens bedömning att insatsen har bidragit till att förbättra förutsättningarna för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet.

Resultat av bidragsgivning

Resultat som rapporterats år 2020

MUCF har mellan 2016–2019 haft i uppdrag att fördela stöd enligt förordning (2016:840) om statsbidrag för hälsofrämjande insatser riktade till romer. I förordningen anges att ändamålet med bidraget är att främja romers hälsa. Bidraget syftar även till att ge civilsamhället och särskilt romska organisationer bättre förutsättningar att arbeta med hälsofrämjande insatser riktade till romer. I förordningen står vidare att MUCF ska prioritera projekt som involverar romska flickor och kvinnor, samt projekt som utförs i samarbete med en kommun eller ett landsting. Myndigheten ska även ta hänsyn till projektets förutsättningar att ge upphov till långsiktiga effekter.

År 2019 var det sista året myndigheten fördelade bidrag till organisationer som verkar för att främja romers hälsa. I 2019 års ansökningsomgång beviljades tio organisationer bidrag. Samtliga projekt påbörjades under 2019 och skulle avslutas under 2020. Åtta organisationer har slutrapporterat sina projekt under 2020. En summering av projektens arbete och resultat i förhållande till bidragets syfte presenteras nedan utifrån det organisationerna slutredovisat till myndigheten. I bilaga 1 finns en sammanställning av respektive projekts resultat.

Organisationerna uppger att projekten bland annat har ökat romers, i synnerhet romska kvinnors, kunskaper om hälsorelaterade frågor och medvetenhet om psykisk ohälsa. Projekten har också bidragit till att öka kunskapen inom hälso- och sjukvården och annan kommunal verksamhet. Situationen som uppstod under våren 2020 med anledning av Coronapandemin har dock påverkat genomförandet av dessa projekt. Flera organisationer kontaktade myndigheten och begärde förlängning av projekttiden på grund av de rådande rekommendationerna i samband med Coronaspredningen. Myndigheten godkände att dessa projekt skulle förlängas vilket ledde till att tiden för slutrapportering flyttades fram. Organisationerna rapporterade bland annat att de märkte att flertal deltagare var rädda att delta i fysiska aktiviteter. En organisation skrev:

Att medvetet jobba för att stötta andra i en beteendeförändring eller synliggöra ett beteendemönster är nog svårt, att göra det i isolation och utan fysisks kontakt gör det nästan omöjligt för den som inte är supermotiverad sedan start.

Med anledning av Coronapandemin rapporterade flera organisationer att en av de stora utmaningar har varit att skapa digitala träffar som ska fungera bra för en målgrupp som framförallt tidigare nästintill uteslutande setts fysiskt. Några organisationer rapporterade att det har känt stor oro inför behov av att planerade aktiviteter behöver genomföras digitalt bland äldre deltagare:

För att kunna göra livsförändringar behöver flertalet stöd, motivation, gemensamma sammanhang och positivt gruppträck/kultur. Något som varit än mer utmanande 2020 då vi fått isolera oss på ett sätt vi aldrig tidigare varit med om som samhälle.

Av slutrapporterna som har inkommit under 2020 framgår att det var 351 personer som deltog i projekten. Därutöver tillkommer över 3000 personer som påverkas indirekt av projekten genom exempelvis nätverk. Flera organisationer rapporterade också att situationen med Coronapandemin har haft negativ inverkan när det gäller antal deltagare. Fyra projekt riktade sig enbart till kvinnor och unga tjejer. Det var 116 kvinnor/unga tjejer som deltog i dessa projekt. De resterande fyra projekten riktade sig till vuxna kvinnor, män och barn. Projektet genomfördes i 17 kommuner: Helsingborg, Göteborg, Partille, Mölndal, Angered, Malmö, Örebro, Gävle, Skellefteå, Umeå, Lycksele, Malå, Sundsvall, Härnösand, Kramfors, Skarpnäck och Farsta. Majoriteten av projekten ägdes av en romsk organisation.

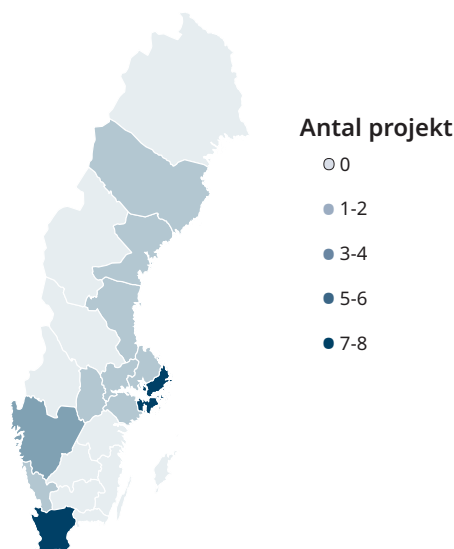
Två organisationer har rapporterat att utfallet av den totala projektkostnad blev betydligt högre än bidraget som beviljades av MUCF. Det innebär att organisationerna använde annat kapital för att finansiera projektet. Kapitalet bestod av medel som organisationer har beviljats från andra aktörer som exempelvis kommun och länsstyrelse. Flera projekt genomfördes i någon form av samarbete med kommun eller landsting. Ett av projekten som genomfördes i norra delarna av landet rapporterade att de inte lyckats med sitt delmål att bygga upp myndighets nätverk på grund av bristande intresse bland myndigheter:

Myndigheterna visat ett bristande intresse för romernas ohälsa i samtliga kommuner. För att våra hälsoinspiratörer/ambassadörer ska kunna fortsätta med det viktiga hälsofrämjande arbetet och informationen så behövs en ny lobbning mot myndigheter.

Sammanfattningsvis kan sägas att organisationerna har redovisat goda resultat i förhållande till bidragets syfte. Coronapandemin har dock haft en negativ inverkan på projektens genomförande och organisationerna har haft svårare att nå ut till målgruppen.

Sammantagen bedömning av bidragets resultat och effekter

MUCF har under åren 2016–2019 haft uppdrag att fördela bidrag för hälsofrämjande insatser. Sammanlagt har 27 projekt beviljats bidrag. Utav dessa har totalt 25 projekt slutredovisats till myndigheten. På grund av Coronapandemin avslutades de återstående två projekten först i slutet av 2020 och ska slutrapporteras under våren 2021. Myndigheten bedömer att 25 av projekten bedrevs av en romsk organisation. Sammanlagt har 13 romska organisationer beviljats bidrag varav flera beviljades bidrag mellan två och upp till fyra gånger. Samtliga romska föreningar har redovisat att de har, genom detta bidrag, skapat bestående förändringar för målgruppen. Utöver detta rapporterar tio organisationer att de också har skapat bestående förändringar i organisationens verksamhet där verksamhet och aktiviteter som bedrivs numera handlar mer om hälsan. Vidare menar organisationerna att projekten har stärkt dem internt, exempelvis genom fler ideellt arbetande romer, metodutveckling, kontaktnät med mera. Bidraget har på så sätt uppfyllt sitt syfte att ge civilsamhället och särskilt romska

**Figur 1. Geografisk spridning av bidragsfördelning 2016–2019.
Län och antal projekt**

organisationer bättre förutsättningar att arbeta med hälsofrämjande insatser riktade till romer.

Totalt har 1 738 personer ur målgruppen deltagit i projekten som hittills har slutrapporterats, varav 1 087 uppges ha varit kvinnor/unga tjejer. 479 personer har arbetat ideellt, varav 180 varit kvinnor. 217 personer har arbetat arvoderat eller avlönat, varav 197 varit kvinnor. Utifrån de inlämnade rapporterna bedömer myndigheten att flera tusen personer indirekt har påverkats genom exempelvis nätverk. Projekten har nått både unga och äldre. Ur ett geografiskt perspektiv är intressant att notera att projekten var utsprida över hela landet. Projekten har genomförts i 26 kommuner.

Majoriteten av deltagarna och de som arbetat arvoderat eller avlönat har varit kvinnor eller flickor, vilket visar att projekt som involverar romska flickor och kvinnor haft stort genomslag. Slutredovisningarna visar även hur projekten påverkat möjligheten att prata mer öppet om det som organisationerna ofta benämner som ”kvinnohälsa”, vilket tolkas av myndigheten som sexuell och reproduktiv hälsa. I synnerhet gäller detta projekt som riktar sig till unga romska tjejer. Det rapporteras att tjejerna har öppnat upp om känsliga och tidigare tabubelagda frågor, både med varandra och med vuxna de känner sig trygga att ta upp ämnena med. Genom att tjejerna har fått större självförtroende inom reproduktiv hälsa samt nya vuxna att vända sig till har man fått indikationer på konkreta situationer som avväjts eller främjats genom de nya inre och yttre resurserna som genererats. Personal inom olika yrkesgrupper som möter romska tjejer i sin yrkesutövning har fått ökad kunskap om deras situation och bättre verktyg att svara upp mot deras behov. En viktig aspekt var också att romska flickor och kvinnor har fått mer kunskap för att de ska kunna tillgodogöra sig sina rättigheter inte bara när det gäller hälsan utan även inom olika samhällsområden.

Det har också framkommit att både unga och äldre romska hbtq-personer har sökt stöd i ett av projekten, en grupp som enligt organisationen som drivit projektet lever i dubbelt utanförskap. MUCF har under 2019 varit i kontakt

med romska organisationer som påpekat behovet av insatser för romska hbtq-personer och deras intresse av att arbeta med frågan (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2020).

Vidare framgår av rapporteringen att projekten även har främjat romska barns skolgång, motverkat barnäktenskap, våld i hemmet, eller missbruk. Utifrån slutredovisningarna går att utläsa att bidraget skapat nya kontaktnät och ”trygga rum” för framförallt romska kvinnor, men även romska män. Majoriteten av projekten riktar sig dock till yngre kvinnor och tjejer. Bland de projekten som har redovisats är det endast ett projekt där målgruppen var äldre romska kvinnor och män. Den här gruppen har också utpekats som grupp som lever i utanförskap, har begränsad socialnätverk och är helt beroende av sina släktingar.

Slutredovisningarna pekar på att den romska förankringen och det kvinnliga romska projektägandet är viktigt i arbetet för att särskilt främja romska kvinnors hälsa. Målgruppens medverkan i projektet verkar också vara en framgångsfaktor. Redovisningarna visar också att projekten, förutom att i enlighet med bidragets syfte bidrar till att öka romer hälsa, även blir en plattform för ett relationsbygge, kunskapsförhöjning och informationsutbyte mellan och i det romska civilsamhället och den offentliga sektorn. Service och institutioner såsom vårdcentraler blir mer tillgängliga för målgruppen och offentligt anställda får större förståelse för romsk kultur. I flera fall har rapporterats att relationen mellan romer och kommuner stärkts. Det märks också att den nyvunna relationen har främjat reflektion kring romsk identitet och medfört att romer slutat dölja sin identitet. Den förtroendeklyftan som kan finnas mellan myndigheter och romer blev på så vis mindre. Ett ömsesidigt förtroende utvecklades. På så vis har stödformens prioritering av projekt som utförs i samarbete med en kommun eller ett landsting, samt projektets förutsättningar att ge upphov till långsiktiga effekter, fått genomslag.

Nya infallsvinklar och perspektiv på olika frågor berikar. Detta upplever både vi som varit mer samordnande kontakter och de som direkt mött deltagarna i projektet. I nuläget har en bonus av projektet blivit att vi på kommunledningsförvaltningen fått en bild av och god kontakt med lokala företrädare från föreningen. Detta kan leda till nya möjligheter framåt när tillfälle och möjligheter ges. Vi upplever kontakten med föreningen som mycket positiv och konstruktiv. Kontaktytan vi får till en målgrupp vi annars inte når är värdefull. En kontakt i framtiden känns närmre nu när vi lärt känna varandra.

Det har dock rapporterats att man fortfarande stöter på hinder och motgång för bristande intresse i vissa kommuner för frågor som rör romsk hälsa. Detta gäller särskilt de mindre kommunerna.

Sammanfattningsvis är det myndighetens bedömning att bidragsgivningen har bidragit till stödformens ändamål att främja romers hälsa. MUCF bedömer även att bidragsgivningen har gett civilsamhället och särskilt romska organisationer bättre förutsättningar att arbeta med hälsofrämjande insatser riktade till romer. Projektens resultat visar på att stödformen bidrar till en ökad inkludering för romer i det romska civilsamhället, men också i samhället i stort. Stödet stärker också det romska civilsamhället. Med reservation för att inte alla projekt ännu slutredovisats, anser MUCF att de tills nu avslutade projekten tyder på att resultaten som uppnåtts hittills är goda och i linje med bidragets syfte.

Slutsatser

Det är myndighetens bedömning att insatserna som har genomförts under 2020 har bidragit till att förbättra förutsättningarna för unga romers engagemang i det civila samhället och för romska ungdomsorganisationers deltagande i samhällslivet. MUCF är positiv till att myndigheten har fått i uppdrag att under 2021 genomföra insatser som bidrar till att förbättra förutsättningarna för engagemang och inflytande för unga från de nationella minoriteterna, vilket även inkluderar unga romer. Uppdraget för 2021 är fortfarande i uppstartsfasen och MUCF kan ännu inte uttala sig om några resultat av arbetet. Myndigheten anser dock att det är av stor vikt att arbetet med att förbättra förutsättningarna för engagemang och inflytande för unga från de nationella minoriteterna är strategiskt och långsiktigt.

Enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska förvaltningsmyndigheter ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor och då särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar (SFS 2018:1367). I deras rapport om minoritetspolitikens utveckling år 2019 har Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget gjort bedömningen att minoritetslagens förstärkning vad gäller skyldigheten att samråda med barn och unga från de nationella minoriteterna och samerna hittills inte har fått något större genomslag och att ett utvecklingsarbete behöver ske för att utveckla inflytandeformer för barn och unga från de nationella minoriteterna och samerna (Länsstyrelsen Stockholm 2020). Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget har därför lagt fram förslag att regeringen ska ge MUCF i uppdrag att i samarbete med Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer och de nationella minoriteternas ungdomsförbund utveckla former för inflytande för barn och unga från de nationella minoriteterna. MUCF ställer sig bakom detta förslag men anser att det även finns fortsatt behov av insatser som riktas specifikt mot den romska gruppen.

Sedan 2016 har MUCF haft uppdrag kopplade till regeringens strategi för romsk inkludering. Genom åren har MUCF byggt upp en relation med det romska civilsamhället och ett kontaktnät med personer ur den romska gruppen. Av utvärderingar från insatser som tidigare har genomförts framkommer att målgruppen generellt har varit nöjda med myndighetens insatser men att det romska civilsamhället efterfrågar mer kunskap om bland annat föreningsteknik, projektkonologi och skatteregler (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor 2019). Utifrån erfarenheterna från årets uppdrag bedömer myndigheten att det även finns ett stort intresse bland unga romer att engagera sig i civilsamhället och lära sig mer om föreningsteknik. Det har enligt myndighetens uppfattning funnits ett stort intresse och stora förväntningar hos målgruppen, både på bidraget och på de stödjande insatser som MUCF har haft i uppdrag att utföra. För att ta tillvara på det kontaktnät och det intresse som MUCF har byggt upp i det romska civilsamhället anser myndigheten att det behövs fortsatta uppdrag inom ramen för regeringens strategi för romsk inkludering.

I strategin för romsk inkludering framhålls att genomförandet av strategiska präglas av romsk delaktighet och romskt inflytande. Bidragsgivning till romska organisationer är ett sätt för minoriteten att själv få inflytande över de insatser som görs. Vidare framhålls vikten av att stödja såväl unga som vuxna romer att engagera sig i civilsamhället (skr. 2011/12:56). MUCF ser ett fortsatt behov för både bidragsgivning och kapacitetsbyggande insatser för det romska civilsamhället. Genom bidragsgivning till civilsamhället kan stödet nå ut till fler romer än vad myndighetens egna insatser kan nå. Bidragsgivningen är också ett sätt för myndigheten att nå ut till och komma i kontakt med det romska civilsamhället och enligt myndighetens erfarenheter fungerar det kapacitetsbyggande arbetet och insatserna för att stödja romers engagemang bäst när det genomförs i samband med bidragsgivning.

Under fyra år har MUCF fördelat bidrag till projekt som syftar till att främja romers hälsa. Myndigheten bedömer att bidraget har genererat goda resultat i förhållande till bidragets syfte. MUCF ser dock ett fortsatt behov av arbete med romers hälsa, i synnerhet unga romers hälsa kopplat till sexuella och reproduktiva rättigheter, psykisk ohälsa och hedersrelaterade frågor. Insatser med ett upplägg likande Youmo-uppdraget, fast riktat till unga romer, skulle kunna vara ett sätt att vidareutveckla detta arbete. Vidare bedömer MUCF att bidragsgivningen har gett civilsamhället och särskilt romska organisationer bättre förutsättningar att arbeta med hälsofrämjande insatser riktade till romer.

För att ytterligare stärka det romska civilsamhällets kapacitet att bedriva verksamhet som bidrar till romsk inkludering anser MUCF att ett nytt bidrag riktat till det romska civilsamhället bör införas. MUCF anser att bidraget bör vara brett utformat och generellt formulerat för att insatserna ska kunna utgå från målgruppens egna behov och initiativ. Enligt myndighetens erfarenhet har en framgångsfaktor för projekten varit när det romska civilsamhället har samverkat med kommuner. Vidare framhålls vikten av kommunernas roll för romers möjligheter till inkludering i samhället i regeringens strategi för romsk inkludering (skr. 2011/12:56). MUCF anser därför att bidraget främst bör syfta till romers inkludering i lokalsamhället samt att projekt som samverkar med kommuner bör prioriteras.

MUCF har genomfört uppdragen i samverkan med romska representanter och det romska civilsamhället. Arbetsformen för samverkan med dialog och partnerskap tillsammans med romska representanter krävs för att göra kloka och effektiva insatser som målgruppen har nytta av. Denna arbetsform mellan det romska civilsamhället och myndigheten har utvecklats över åren. Den kräver dock mycket tid och arbete. MUCF anser dock att de resurser som tidigare avsatts i uppdraget inte har varit förenliga med de arbetsresurser som krävs för arbetsformen och målgruppens behov. Fortsatta uppdrag inom ramen för regeringens strategi för romsk inkludering bör därför även förstärkas med mer medel.

Myndigheten föreslår att regeringen:

- **ska ge MUCF i uppdrag att fördela bidrag till projekt som syftar till romers inkludering och delaktighet i lokalsamhället.** Bidragsgivning till romska organisationer är ett sätt för minoriteten att själv få inflytande över de

insatser som görs. Istället för att göra kortsiktiga satsningar bör bidraget vara långsiktigt och bidragets storlek bör öka jämfört med tidigare bidragsnivåer. Då kan öppnas upp och möjliggöra kostnader för personal och kapaciteten inom det romska civilsamhället kan stärkas ytterligare.

- **ska ge MUCF i uppdrag att genomföra insatser som ska bidra till att förbättra förutsättningarna för romers, i synnerhet unga romers, engagemang i det civila samhället och för romska organisationers deltagande i samhällslivet.** Detta krävs om regeringen avser att uppmuntra och förvalta intresset som finns hos romska ungdomar och romska organisationer att stärka sin kapacitet och lära sig mer om exempelvis föreningsteknik.
- **ska ge MUCF i uppdrag att i samarbete med Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer och de nationella minoriteternas ungdomsförbund utveckla former för inflytande för barn och unga från de nationella minoriteterna.** För att minoritetslagens förstärkning vad gäller skyldigheten att samråda med barn och unga från de nationella minoriteterna och samerna ska få större genomslag bör former för inflytande utvecklas och spridas. Arbetet bör vara strategiskt och långsiktigt.

Referenser

Länsstyrelsen Stockholm (2020). *Nationella minoriteter och minoritetsspråk, Minoritetspolitikens utveckling år 2019, Minoritetspolitiska mål och riktlinjer*. Stockholm: Länsstyrelsen Stockholm

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017). *Stöd till romska organisationer och romers hälsa 2016*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2018). *Stöd till romska organisationer och romers hälsa 2017*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019). *Stöd till romska organisationer och romers hälsa 2018*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2020). *Stöd till romska organisationer och romers hälsa 2019*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Regeringsbeslut (2014). *Uppdrag om stöd till romska organisationer*, 2014-07-03, A2014/2556/DISK.

Regeringsbeslut (2016). *Uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor om stöd till romska organisationer*, 2016-05-12, Ku2016/01243/DISK.

Regeringsbeslut (2019). *Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, 2019-12-19, Ku2019/01637/CSM, Ku2019/01827/CSM, Ku2019/02020/LS (delvis).

Regeringsbeslut (2020). *Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, 2020-12-17, Ku2020/02624 (delvis)

Regeringens skrivelse 2011/12:56 *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032*.

SFS 2016:840 *Förordning (2016:840) om statsbidrag för hälsofrämjande insatser riktade till romer*.

SFS 2018:1367 *Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*.

Bilaga 1: Beskrivning av resultat för slutredovisade projekt

Tabell 1. Beskrivning av resultat för slutredovisade projekt 2020. Projektens arbete och resultat presenteras utifrån organisationernas slutrapporter inlämnade i myndighetens ansökningssystem.

Organisation och projekt

Malmö Romska Idé Center – *Romska kvinnor i fokus del två*

Beviljat belopp: 75 585 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 4 kvinnor, 1 man
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 6 kvinnor, 1 man
- 15 kvinnor har deltagit projektet

Det övergripande målet var att deltagarna skulle öka sin medvetenhet och kunskap om psykisk hälsa och hitta balans i livet. Andra mål var att deltagarna skulle stärka sin självkänsla, ändra negativa inställningar, motverka stress, stimulera social kontakt och ändra beteende/tankesätt. Genom att stärka kvinnornas psykiska hälsa mår de bättre, vilket i sin tur speglade sig i familjelivet. Flera av dessa kvinnor började jobba och studera. Projektet bidrog med att skapa bättre förutsättningar för dessa kvinnor, deras familj och även i samhället. Alla deltagare har blivit medvetna om psykisk ohälsa och vilka verktyg det finns för att motarbeta det. Projektet genomfördes i Malmö.

Organisation och projekt

Romer kultur, fritid, kunskap och tolerans (RKFKT)

– *Latso trajo – tillsammans för romska kvinnors hälsa och rättigheter*

Beviljat belopp: 153 500 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 3 kvinnor, 2 män
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 2 kvinnor, 3 män
- 27 personer har deltagit projektet

Projektets huvudmål var att öka kunskapen om hälsa hos romska kvinnor samt att bryta deras sociala isolering. Det var 12 romska kvinnor som deltog i projektet. Dessa kvinnor har deltagit i föreningens redan etablerade öppna verksamhet där traditionell romsk sömnad har blandats med föreläsningar inom olika hälsoteman. Kvinnorna har också deltagit i gruppdiskussioner där olika hedersrelaterade frågor togs upp. Två workshoppar med fokus på motion och psykisk hälsa har genomförts med romska kvinnor och deras barn. 30 romska kvinnor och deras barn deltog i de två workshopparna. Föreningen har också

rapporterat att det under projektets gång byggdes upp en plattform med en rådgivningsfunktion för hälsofrågor. Denna plattform används nu både av romer som är i behov av rådgivning kopplade till hälsofrågor och rättigheter men också för sjukvårdspersonal för att öka kulturförståelse. Projektet genomfördes i Farsta kommun.

Organisation och projekt

FUSION – Bättre hälsa – Lasio trajo

Beviljat belopp: 151 000 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 4 kvinnor
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 1 kvinna, 2 män
- 47 kvinnor har deltagit projektet

Det övergripande målet var att projektdeltagarna skulle ändra sin livsstil till det bättre och inspirera andra genom fysiska aktiviteter och ökad kunskap om hälsosam mat. Deltagarna har visat stort engagemang igenom projektet, de har blivit mer självständiga och tar mer initiativ och beslut. De har förändrat sin tillvaro och har börjat umgås mer med varandra och har fått en helt ny syn på hälsa med detta sagt har även deltagarna känt stor oro kring pandemin och många har fallit i gamla rutiner. 35 procent av kvinnorna behöver komma regelbundet på social mötesträffar för att minska känsla av depression, 65 procent av kvinnorna har förändrat sin livskvalité till det bättre och 60 procent av kvinnor tar eget initiativ och planerar aktiviteter tillsammans. Projektet ägde rum i östra Göteborg, Partille, Mölndal och Angered.

Organisation och projekt

Gipsy Queens – Hälsa på ohälsan 2019–2020

Beviljat belopp: 150 000 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 6 kvinnor, 3 män
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 0
- 23 personer har deltagit i projektet

Projektets huvudsakliga mål var att öka i synnerhet romska kvinnors men även mäns välbefinnande, få en bättre hälsa, motverka ohälsa samt öka kunskaperna om kroppens och knoppens behov. Målet är uppfyllt och över förväntan på individnivå. Insikten om vad det är och hur det är att må bra var en oväntad effekt av projektet. Överlag har alla deltagare hittat en egen väg som fungerar för dem i framtiden, för alla har insett vilken stor påverkan det gör att faktiskt må bra, något som tidigare underskattats. Projektets syfte var även att öka kunskapen om hälso- och sjukvård, kommunal verksamhet och kulturskillnaderna mellan romer och icke romer i form av möten och kunskapsutbyten. Detta har delvis uppnåtts när projektets verksamhet ställde om för att möta de begränsningar som pandemin medfört. De mötena hann dock genomföras i mindre omfattning genom att arrangera en utbildningsdag med erfarenhetsut-

byte mellan romer och icke romer, där projektägaren själv höll i dagen. Projektet genomfördes i Örebro.

Organisation och projekt

Medborgarskolan Region Mitt – *More action – just do it*

Beviljat belopp: 164 500 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 8 kvinnor, 10 män
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 2 kvinnor, 3 män
- 130 personer har deltagit projektet

Projektets huvudsakliga mål var att öka kunskapen om och förmågan att påverka sitt psykiska och fysiska välmående hos 200 medlemmar i Gävles romska förening. Det var 130 deltagare som själva valde fritt att delta på en hälsofrämjande aktivitet under året. Deltagarna har fått ökad medvetenhet om psykisk ohälsa, kunskap om kost och matlagning, träning och motion. De har också fått ökad insikt om tekniska hjälpmedel för mer rörelse i vardagen. Under projektets gång har olika metoder/tillvägagångssätt för att stärka kunskap om hälsa, motion och levnadsvanor utvecklats och testats. Bland annat har det genomförts föreläsningar, kulturarrangemang, strategiskt påverkansarbete i matlagning, rörelse till teknik, studiecirkel för psykisk ohälsa, prova på koncept kopplat till träningsformer, utbildning kopplat till muskler och stretchning, testning av olika sporter och besök till teater/bio. Projektet fick flera gånger göra stora uppehåll i hopp om att kunna genomföra vissa fysiska aktiviteter senare. För att komma i mål med projektets målsättningar och aktiviteter i projektets olika moment när projekttiden närmade sitt slut fick man förlägga flertal aktiviteter digitalt istället. Projektet äger rum i Gävle och genomfördes i samarbete med Gävles romska förening.

Organisation och projekt

Roma institut – *Hälsofrämjande för unga romer i norr*

Beviljat belopp: 160 000 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 5 kvinnor, 5 män
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 5 kvinnor, 4 män
- 55 personer har deltagit projektet

Det övergripande målet var att unga romer skulle få kunskaper om hälsa, kost och motion och på så sätt bryta existerande ohälsosamma mönster. Föreningen rapporterade att 55 personer deltog i projektet varav 15 unga personer som utbildades till hälsoinspiratörer. De utbildade hälsoinspiratörerna fungerade sedan som coacher och ansvarade för kontakterna med myndigheterna. Unga romer är mer medvetna om sin hälsa och välmående och hälsofrågan har väckts generellt bland romerna. Projektet resulterade i att 95 procent av deltagarna har ändrat sina rökvanor, matvanor och deltar i någon form av idrott så som simning, bowling, promenader, friskvård, styrketräning. 96 procent av deltagarna har

ändrat sina alkoholvanor medan 98 procent idag är väl medvetna om tablettmissbruk, droger och dess biverkningar. Lokalföreningarna har nu övertagit det fortsatta ansvaret med uppbackning från riksförbundet. Projektet genomfördes i Skellefteå, Umeå, Lycksele, Malå, Sundsvall, Härnösand och Kramfors.

Organisation och projekt

Romano Pasos Research Centre – *Äldre romer ska inte glömmas bort*

Beviljat belopp: 143 000 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 3 kvinnor, 2 män
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 2 kvinnor, 3 män
- 27 personer har deltagit projektet

Syftet med projektet var att skapa en meningsfull tillvaro för äldre romer och att avlasta deras familjer. Projektet genomfördes genom stödinsatser för att tillgängliggöra vårdinsatser och stöd från offentliga förvaltningar för äldre romer samt genom sociala aktiviteter för äldre romer på deras eget språk. Det var 27 personer i åldern mellan 60 och 64 år som deltog. Deltagarna har också fått stöd- och informationsinsatser två gånger i veckan samt sociala aktiviteter två gånger i veckan. Med anledning av Covid-19 började antalet deltagare på sammankomster att sjunka under våren. Överraskande nog valde deltagarna själva att istället för fysiska träffar få möjlighet att lära sig att använda sociala medier. Detta ledde till att öppna upp möjlighet att driva projektet digitalt, tills det blev tillräckligt varmt och man kunde ha aktiviteter ute. Stockholms stad har, genom arbetsmarknadsförvaltningen upplåtit sina lokaler i Skarpnäck fyra dagar i veckan för utförandet av projektaktiviteter. Projektaktiviteterna genomfördes i Skarpnäck.

Organisation och projekt

Trajosko Drom – *Aven chejale – häng på!*

Beviljat belopp: 115 259 kr

- Antal personer som har arbetat ideellt: 11 kvinnor
- Antal personer som har arbetat avlönat eller arvoderat: 8 kvinnor
- 42 unga tjejer har deltagit projektet

Målet med projektet var att romska tjejer skulle få likvärdig tillgång till vård och därmed förbättra sin hälsa och få ökad egenmakt kring sina livsval. Det var 42 romska tjejer i åldrarna mellan 13 och 25 som deltog i projektet. Föreningen anordnade träffar för romska tjejer där såväl lättsamma som allvarliga ämnen diskuterades, samtidigt som de i ett tryggt sammanhang sammanfördes med mottagningens personal. Parallellt har ungdomsmottagningens personal fått kompetenshöjande utbildning i romska frågor från romska representanter. Ungdomsmottagningens personal och de romska tjejerna har fått ny och utökad kunskap om varandra, fått kontakt och hittat kontaktvägar till varandra. Projektet fick ändra om en del inplanerade aktiviteter på grund av Coronapandemin.

Några tjejer vågade inte komma till samlingslokaler i slutet av projektet. Därför genomfördes aktiviteterna genom att dela upp deltagarna i mindre grupper. Tjejerna har öppnat upp och pratat om känsliga och tidigare tabubelagda frågor, både med varandra och med vuxna de känner sig trygga med att ta upp ämnena med. Genom att tjejerna har fått större självförtroende inom reproduktiv hälsa samt nya vuxna att vända sig till har vi fått indikationer på konkreta situationer som avvärijts eller främjats genom de nya inre och yttre resurserna som genererats. Projektet genomfördes i Göteborg

Källa: Myndigheten för ungdoms- och civilsamballesfrågors ansökningsystem